

Borut Mencinger

Borut Mencinger je, kot sam pravi, »davnega leta 1963« kot študent brez denarja in štipendije slišal, da Radio Ljubljana razpisuje avdicijo za napovedovalce. Prijavil se je kar tako, z malo upanja. Gmotne razmere so ga prisilile, da se je odločil za dokaj pogumno dejanje, saj je prišel v Ljubljano »z dežele, iz Tržiča na Gorenjskem«. Prvega julija 1964 so ga na Radiu Ljubljana sprejeli v redno delovno razmerje.

V tistih časih je bil Borut v tretjem letniku geografije na ljubljanski filozofski fakulteti. »Na Radiu Ljubljana so mi šli zelo na roko. Dobil sem dva meseca študijskega dopusta, da sem leta 1966 lahko diplomiral. S triletnim stažem sem bil takrat že uveljavljen napovedovalec. Če bi se zaposlil v svojem poklicu, na primer kot profesor zemljepisa v srednji šoli, bi kot začetnik dobival precej manjšo plačo in imel manj možnosti, kot sem jih imel pri radiu in televiziji.«

V programu Televizije Ljubljana se je Borut začel pojavljati leta 1966. »Bral sem prva dopoldanska poročila, sčasoma tudi Obzornik, sicer pa sem bil tedaj predvsem radijski napovedovalec. Delal sem v vseh turnusih. Takrat nočnega programa še ni bilo, prav tako ne Vala 202.«

Že zgodaj voditelj javnih oddaj

Boruta so že leta 1968 vključili v redne javne oddaje Radia Ljubljana. »Priznam, da nimam nikakršne zasebne evidence o tem, čeprav imam shranjenih več sto fotografij.

Borut Mencinger z ženo Milanko na Igrah brez meja v Lizboni leta 1980.

Sodeloval sem v zelo priljubljenih oddajah Spoznavajmo svet in domovino. Vodili smo jih v parihi. Mislim, da sem začel z Julko Vahen, nadaljeval z Natašo Dolenc, čez čas pa je sledila nekakšna alternacija, pri kateri sva se z Marjanom Kraljem menjaje oglašala iz krajev, iz katerih sta bili tekmovalni ekipi.« Približno leta 1970 je naš sogovornik vodil koncertne oddaje Nove melodije, novi ansambli v Slovenski filharmoniji. »Takrat smo odkrili vrsto nadarjenih pevcev in glasbenikov. Spominjam se Alenke Pinterič, mariborske pevke, ki se je zelo hitro uveljavila in kot temperamentna Štajerka prinesla v naše oddaje kar nekaj razgibanosti.« Takratne javne oddaje so se tudi po tehnični plati razlikovale od poznejših. »Uporabljali smo stoječi mikrofoni, ki ni dovoljeval, da bi se za njim kaj dosti premikali. To nam je privzgojilo togost pred mikrofonom. Danes, ko so v uporabi prenosni mikrofoni, se lahko voditelji prosto sprehajajo po odru, zato so njihovi nastopi veliko bolj sproščeni.« V začetku sedemdesetih let je

Borut vodil veliko in imenitno prireditve, Slovensko popevko.

»Dve sem vodil z že pokojno napovedovalko Marijo Velkavrh. Ob vsem tem pa sem na Televiziji Ljubljana sodeloval pri Televizijskem dnevniku. To pomeni, da sem ob rednem delu na radiu enkrat do dvakrat na teden bral Televizijski dnevnik, ki takrat še ni bil zasnovan voditeljsko. Bral sem tudi spremna besedila za številne druge oddaje, podobno kot zdaj Ivan Lotrič in mlajši kolegi. Lahko rečem, da sem do leta 1979 zelo veliko bral in snemal zatelevizijo.

Prvi vodja radijskih napovedovalcev

Borut Mencinger je bil izbran za prvega vodjo radijskih napovedovalcev. Prej so bili del izvedbe radijskih programov, sčasoma pa so se osamosvojili in dobili več sindikalnih pravic.« To je bilo pri turnusnem delu zelo pomembno. Ob uvedbi nočnega programa je bilo treba opravljati nočne turnuse, poleg dela ob nedeljah in praznikih, ki ga dobro poznajo tudi novinarji in tehniki.« Borut je bil tudi med prvimi voditelji Vala 202, programa, ki je zaživel sredi leta 1972. Na začetku so ga vodili le nekateri napovedovalci in novinarji, pozneje pa tudi nadarjeni zunanji sodelavci.

»Delali smo tako rekoč noč in dan. Organizacija dela napovedovalcev ni bila kaj dosti drugačna kot dandanes. To pomeni, da smo najprej opravili svoje službene dolžnosti za redno plačo, nato pa nastopali še na televiziji ter seveda na prireditvah in snemanjih zunaj RTV. Resda smo dobili za to posebno plačilo, a obremenitev je bila velika in je puščala posledice

S kolegi v dobrih odnosih

Borut je več kot trideset let nastopal pred mikrofonom. V začetku sta ga v nastopanje na odrih uvajali Julka Vahen in Nataša Dolenc, potem pa je vodil koncerte z Marijo Velkavrh in Ajdo Kalan. Za radijskimi mikrofoni je preživel nešteto prijetnih ur v parihi s sodelavkami Ivi Korošec, Bredo Hieng, Menči Klančar, Evo Janc, Tonjo Rahonc, Vero Žnidaršič, Bojano Avsenak, Alenko Hofferle in tudi z najmlajšo Mojco Blažej, potem pa so prišle nove generacije.

»Nepozabno je bilo delo z avtoritetami, kot so bili radijci Ernest Petrin, Milenko Šober, Zvone Kržišnik in Franček Brglez, na televiziji pa zlasti dva Bogdana Pleša in Fajon. Ob sedanjih peripetijah z generalnim direktorjem mi prihaja na misel, da smo tudi v

minulih desetletjih doživeli nekaj mučnih nesporazumov z direktorji in se ob pomanjkanju sindikalnih pravic tolažili: potrpimo, direktor bo kmalu zamenjan, mi pa ostanemo. Ob prenosih televizijskih oddaj Igre brez meja leta 1980 je Boruta na prireditve v Belgiji, Portugalski in Italiji spremljala žena Milanka. »Takrat je bila zelo iskana napovedovalka, zlasti za različne slavnostne koncerte, in prav je, če se je spomnimo. Pogosto sva na javnih prireditvah nastopala skupaj, največ v letih 1975/76, ko so številna državna podjetja praznovala jubilejnih trideset let delovanja, poročila pa sva se leta 1973.

Vodenje televizijskega Obzornika leta 1968.

Upam si trditi, da sem bil v obdobju, ko sem bil vodja napovedovalcev, z vsemi v zelo dobrih odnosih. Med moškimi sem si posebno dobro zapomnil Jerneja Pikla. Bil je znana osebnost in je v delo prinašal razgibanost. Pogosto sem nastopal z Marjanom Kraljem in morda še največkrat in najdlje z Vilijem Vodopivcem. Žal je že med pokojnimi, tako kot tudi Edi Mohorko. Moram reči, da sem z vsemi imel dobre odnose in da se vseh spominjam z veliko naklonjenostjo. Borut trpko ugotavlja, da je smrtnost v nekaterih ertevejskih poklicih nenavadno velika. »Precej ljudi umre presenetljivo mladih. To velja za napovedovalce in tudi za novinarje. Veliko jih premine že pred šestdesetim letom. Ko si na vrhuncu moči, niti ne opaziš, da te kaj hudo načenja. Takrat si pač pri močeh in delaš, kolikor zmoreš. Stresi so bili pred leti precejšnji. Javna, predvsem pa politična in disciplinska odgovornost ljudi, ki smo delali na programu, je bila drugačna kot danes. Živelimo pod pritiskom nenehnega strogega političnega nadzora. Večje napake

smo doživljali prav travmatično. Danes ne dramtizirajo tako zelo. Delo, ki ves čas povzroča stres, je seveda huda obremenitev.« Pri novinarjih so bile pomembnejše politične napake, pri napovedovalcih pa govorne. »Spomnim se, da sem ob smrti egiptovskega predsednika Naserja doživel kar hud pretres. V Televizijskem dnevniku sem bral komentar o njegovem pogrebu, predem pa sem v prispevkih že nešteto krat ponovil ime jugoslovanskega predsednika. Sintagma predsednik Tito se mi je tako zasidrala v podzavest, da se mi je namesto: v Kairu gredo za krsto pokojnega predsednika Naserja, zareklo: v Kairu gredo za krsto pokojnega predsednika Tita. Čeprav sem se takoj popravil in se opravičil, sem bil ves iz sebe.

Naslednjega dne me je poklical na zagovor sam generalni direktor. Ugotoviti je želel, ali je bila napaka politična provokacija ali zgolj lapsus. Na srečo sem ga prepričal, da je bil lapsus.«

Nova služba je iskanje novih izzivov

Boruta Mencingerja je vsa leta dela pri radiu mučila misel: ali sem zato diplomiral iz geografije, da zdaj berem tuja besedila, nastopam na odrih in zabavam ljudi, ali pa za kaj resnejšega? »Leta 1978 sem se preselil v novo hišo v Škofji Loki, potem ko sem vsa leta delal in živel v Ljubljani. V Škofji Loki so me kot 'svež kader' na podeželju kmalu vključili v občinski izvršni svet. Njegov član sem bil tri leta. Vprašanje, ali sem študiral za kaj bolj 'resnega', pa sem rešil leta 1980, ko sem zapustil RTV Ljubljana in se zaposlil kot direktor turistične agencije Alpetour v Škofji Loki. Tam sem bil dva mandata, osem let, potem sem s sodelavci za eno leto ustanovil trajno delovno skupnost samostojnih delavcev v kulturi. Ukvarjali smo se z organizacijo prireditev ter snemanji za filme in videokasete. To delo me je spet začelo zbliževati s televizijo. Naj poudarim, da leta 1980, ko sem na televiziji dal odpoved, ni šlo za nikakršno zamero, ampak za nemir in željo, da bi okusil še kaj drugega, opravljal kak drug poklic, bolj povezan z mojo izobrazbo.« Po devetih letih je Boruta potegnilo nazaj, tako da je leta 1989 spet začel sodelovati s Televizijo Ljubljana. Sam pri sebi je že prej sklenil, da se v vrste napovedovalcev ne bo vrnil, ampak da bo delal na bolj ustvarjalnem področju. Oglasil sem se pri

takratnem uredniku dokumentarno-izobraževalnih oddaj Dragu Pečku. Ponudil sem mu nekaj zamisli za oddaje o varstvu okolja. Pečko je bil takoj za sodelovanje in zelo hitro sva se sporazumela o zasnovah. V tistem letu sem pripravil šest oddaj o varstvu okolja. To so bili nekakšni preizkusi za vnovično stalno zaposlitev pri RTV Ljubljana, ki mi jo ponudil Pečko.«

Tako se je Borut Mencinger 1. januarja leta 1990 na Televiziji Ljubljana zaposlil kot novinar oziroma redaktor in urednik. »Po prvih šestih pilotnih oddajah, ob katerih sem se predvsem seznanil z uredništvom, sem leta 1990 začel pripravljati žive ekološke oddaje Zelena ura. V studio smo povabili goste, od ministrov za varstvo okolja in predstavnikov podjetij, ki so se trudila storiti korak naprej v varovanju okolja, do tistih, ki so bili glede onesnaženja narave še brez vsakršnih zadržkov. Vse je bilo povezano s stranko zelenih, ki pa se ni znala uveljaviti v političnem prostoru. Tako kot je nazadovala in propadala ta stranka, je tudi moja oddaja izgubljala podporo programskega vodstva. Ocenil sem, da v takšnih razmerah nima več prihodnosti, zato sem uredništvu ponudil zamisel o oddajah o naravnih parkih v Sloveniji.«

V Evropo vodijo tudi naravni parki

V obdobju približevanja Evropi mora tudi Slovenija del svojega ozemlja zavarovati. Najbolj razvite evropske države imajo zavarovanih dvajset do trideset odstotkov naravnih površin, rezervatov, naravnih parkov in podobnega. Pri nas je zavarovanih samo deset odstotkov površin, morda celo kak odstotek manj. »Povečanje števila

naravnih parkov sem ocenil kot zanimivo težnjo, ki bi jo morali spremljati tudi v televizijskih oddajah. Tako sem do pomladi leta 2000 pripravil scenarij za šestnajst oddaj o slovenskih naravnih parkih. Za njihovo končno podobo sta poskrbela odlična in nepozabna sodelavca, režiser Staš Potočnik in snemalec Janez Kališnik. (Kališnika sta pri dveh oddajah uspešno nadomestila Pavle Šribar in Janez

Borut Mencinger kot voditelj javne oddaje *Nove melodije, novi ansambli leta 1971 v Slovenski filharmoniji.*

Horvat.) Enkratno doživetje nam je naša televizijska hiša omogočila, ko smo leta 1995 snemali vzorno urejene naravna parke v Namibiji v delu Afrike na južni polobli. Ob izjemni požrtvovalnosti snemalca Miša Čadeža in asistenta Pavla Jurca smo v desetih dneh v afriški divjini posneli odličen material za pet polurnih oddaj.

Pred letom ali dvema so se kot posledica živčnih preobremenitev v

Med snemanjem oddaje *Naravni parki Slovenije leta 2000.* Od leve proti desni snemalec Janez Kališnik, asistent Pavel Jurca ter scenarist in avtor oddaje Borut Mencinger.

mojem govoru začele pojavljati nepremostljive motnje, zlasti pri delu pred mikrofonom. Ko ni več šlo, sem izkoristil možnost predčasne upokojitve in prvega julija 2000 na hitro izpregel.«

Navdušen šahist in lovec

Borut Mencinger zelo rad igra šah. V letih od 1972 do 1978 je pri RTV Ljubljana delala vrsta odličnih šahistov, vendar nikoli niso bili organizirani. »Potrudil sem se, da sem iz teh šahistov z mojstroma Bajcem in Kržišnikom na čelu sestavil ekipo in jo tudi vodil. Omenim naj še Janka Saradjena, Bogdana Fajona, Jožeta Skoka ter izredno prijaznega in olikanega Hercegovca Zaima Šeremeta, zanimivega šahista, ki je poživil našo ekipo in je še kot mlad fant nenadoma preminil. Na sindikalnih tekmovanjih in na republiški ravni smo bili vedno med najboljšimi. Začeli smo se udeleževati tudi sindikalnega prvenstva Jugoslavije in nekajkrat dosegli visoko uvrstitev. Nekoč smo imeli celo vse možnosti za uvrstitev na drugo mesto v državi, vendar nam je to onemogočilo značilno jugoslovansko med-republiško dogovarjanje. Zaradi zakulisnih iger so naši neposredni tekmeči z nenormalno visokim rezultatom premagali svoje močne nasprotnike. Ko so se med seboj dogovarjala velika srbska podjetja, na primer Crvena zastava in druga, preprosto nismo imeli nikakršnih možnosti.«

Borut pravi, da mu ni prav nič dolgčas, odkar je v pokoju, čeprav se ni, tako kot mnogi upokojenci, odločil za honorarno delo. »Uživam v prostem času. Srečo imam, da me noče tem bolje nosijo, čim starejši sem, če se malce pošalim. Hodim na dolge ture v hribe, o kakršnih sem razmišljal že v mlajših letih, pa zanje nikoli ni bilo časa.« Borut je tudi ljubitelj lova, dejavnosti, ki je predvsem sezonske narave.

»Lovstvo razumem izrazito športno. Moj namen ni streljati divjad, temveč predvsem opazovati, zalezovati, le včasih tudi ustreliti. Pri sreči mi je gorski lov, ne tisti nižinski, pri katerem truma lovcev preganja nekaj fazanov in zajcev. To se mi za današnji čas ne zdi več sprejemljivo.«

Borutu veliko veselja in dela prinaša osemletna hčerka Maruška, učenka drugega razreda osnovne šole. Mlajši sin Tomaž končuje študij elektrotehnike, starejši sin Aleš pa že vrsto let živi samostojno.

Jože Skok